

реалізації державної антикорупційної політики. Реальним і дієвим інструментом протидії виявам корупції має стати науково-технічний прилад поліграф. Для цього в Україні є достатні правові засади його використання, а також професійні поліграфологи.

Список використаних джерел

1. Мотлях О. І. Психофізіологічні дослідження з використанням поліграфа в практиці розслідування злочинів : метод. рек. / О. І. Мотлях, В. Л. Костюк, Д. В. Куценко. – Київ : Освіта України, 2016. – 73 с.
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
3. Європейський досвід протидії корупції: теорія та практика : аналіт. огляд / [І. Кржечковський, В. В. Тацієнко, С. С. Чернявський та ін.] / за заг. ред. В. В. Чернея. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – 236 с.

Некрасов Вячеслав Анатолійович,
провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;
Мельник Вадим Іванович, професор кафедри фінансових розслідувань Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук

СПІВВІДНОШЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ І КРИМІНАЛЬНОЇ РОЗВІДКИ ТА ЇХ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Сьогодення вимагає від науковців і практиків перегляду ключових підходів до організації протидії злочинам, визначення в цьому контексті місця кримінального аналізу та кримінальної розвідки.

Нині підрозділи з аналізу інформації визначають як допоміжні, що залучені до процесу організації або планування управлінської діяльності в правоохоронних органах, а також до роботи оперативних підрозділів. Аналітичні продукти можуть

стати пріоритетними в діяльності, спрямованій на інтегроване управління ризиками з метою перешкодження виникненню кримінальних загроз, і протидію злочинності, встановлення зв'язків між особами та різними подіями для виявлення злочинних груп, а також забезпечення економічної безпеки.

Кримінальний аналіз і кримінальна розвідка мають стати ключовими складниками системи протидії організованій злочинності.

Система кримінального аналізу й аналізу ризиків у діяльності правоохоронних органів передбачає встановлення та пошук зв'язків між даними про злочинну діяльність й іншими потенційно пов'язаними з ними відомостями з метою їх використання в розробленні тактики і стратегії протидії злочинності, ідентифікації та оцінювання кримінальних загроз у системі економічної безпеки держави, метою якої є формування управлінських рішень щодо запобігання та протидії злочинності на національному й міжнародному рівнях.

Інформаційний аналіз також полягає в діяльності правоохоронних органів з управління інформацією, що спрямовує її в проактивному напрямі. Це стратегічний підхід до прогнозу майбутнього, що ґрунтується на ідентифікації та аналізі інформації.

Система аналізу інформації є моделлю, що сприяє точному визначенню напрямку діяльності й ефективному розподілу ресурсів. Створені в правоохоронних органах системи аналізу інформації стали адекватним механізмом у протидії економічній злочинності, інструментом формування інтегрованої системи економічної безпеки держави, забезпечення інформаційно-аналітичної підтримки, підготовки управлінських рішень і засобом превентивного реагування на наявні у сфері національної безпеки загрози.

Кримінальному аналізу як виду інформаційно-аналітичної діяльності властиві:

- зосередження уваги на запобіганні злочинним схемам і технологіям, що суттєво впливають на криміналізацію відносин у сфері економіки, а також на їх викриття та розслідування;

- викриття злочинних технологій і причетних до них осіб на підставі опрацювання великих масивів інформації з використанням уніфікованих програмних продуктів

кримінального аналізу, що не потребує залучення значного людського ресурсу;

– уніфікація із зарубіжними правоохоронними інституціями вітчизняних методів виявлення та розслідування фінансових злочинів, що є способом підвищення ефективності протидії транснаціональним злочинним фінансовим схемам.

Водночас кримінальну розвідку необхідно здійснювати у формах поглибленого аналітичного дослідження отриманої інформації в комплексі з даними оперативних підрозділів і відомостями з відкритих джерел. Суб'єкти кримінальної розвідки зможуть якісно впроваджувати новий механізм протидії економічній злочинності та корупції за рахунок проникнення джерел інформації в інфраструктуру організованої злочинності, різні ієрархічні злочинні утворення. Такі методи застосовують антикорупційні підрозділи країн ЄС і США. Виведення кримінальної розвідки на новий рівень, упровадження професійного джерела інформації в податкові, фінансові та корупційні схеми дасть змогу документувати злочини ще на стадії їх підготовки, виявляти усіх фігурантів і співучасників протиправних схем.

З огляду на це, *кримінальну розвідку* визначають як форму прихованого розслідування, комплекс гласних і негласних, оперативно-розшукових, інформаційно-аналітичних заходів, які здійснюють спеціально вповноважені суб'єкти, що забезпечують проникнення джерела інформації в організовані злочинні угруповання, зокрема із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів, з метою збирання розвідувальної інформації про їх діяльність та інфраструктуру.

Метою кримінальної розвідки має стати: своєчасне запобігання, виявлення й усунення реальних і потенційних загроз особі, суспільству та державі від злочинності (зокрема поширення корупції) в органах державної влади за допомогою використання системи розвідувальних заходів.

З-поміж завдань кримінальної розвідки слід виокремити такі:

– сприяння реалізації державної політики України щодо протидії злочинності та корупції;

– аналітичне оброблення та надання органам державної влади інформації про стан, характер і тенденції розвитку

організованої злочинності та корупції в державі для здійснення відповідних заходів протидії цим явищам;

- обмеження впливу організованих злочинних угруповань на процеси, події та явища, що відбуваються в державі, діяльність окремих підприємств й організацій;

- запобігання проникненню учасників організованих злочинних угруповань до органів державної влади, зокрема правоохоронних;

- виявлення та усунення причин і умов, що сприяють діяльності організованих злочинних угруповань;

- руйнування кримінальних технологій, які функціонують в економіці;

- моніторинг рівня криміналізації галузей національної економіки, окремих сфер економічних відносин у суспільстві, оцінювання ризиків поширення податкових злочинів;

- запровадження фінансово-розвідувальної діяльності, кримінального аналізу на засадах поєднання методів фінансового контролю й оперативно-розшукової діяльності;

- запобігання незаконному впливу організованих злочинних угруповань на ЗМІ, об'єднання громадян тощо;

- створення необхідних умов для документування фактів протиправної діяльності організованих злочинних угруповань оперативно-розшуковими заходами та кримінально-процесуальними діями;

- співпраця з оперативними підрозділами міжнародних правоохоронних органів та організацій інших держав щодо протидії транснаціональній організованій злочинності.

Надання нового імпульсу такому напряму діяльності, як кримінальний аналіз і кримінальна розвідка, суттєво посилить протидію економічним злочинам, підвищить ефективність роботи з притягнення до кримінальної відповідальності службових осіб, причетних до їх учинення, знешкодження тіньових схем ухилення від сплати податків, обов'язкових зборів і платежів, а також розкрадання й нецільового використання коштів державного та місцевих бюджетів.

Запровадження сучасної форми організації правоохоронної діяльності, керованої аналітикою, сприятиме зниженню корупційних ризиків, оскільки:

1) отримання первинної інформації буде здійснюватися шляхом доступу до інформаційних масивів, а не через контакт із суб'єктом підприємницької діяльності (перевірки контролюючого органу);

2) рекомендації аналітика не тільки стосуватиметься протидії конкретним протиправним виявам, а й сприятиме усуненню причин та умов існування системного кримінального явища;

3) аналітичні моделі здатні спрогнозувати подальший розвиток кримінальної події;

4) максимально сприятиме відстороненню правоохоронця від контакту із суб'єктом підприємницької діяльності без шкоди для розслідування;

5) співвідношення контактних дій (перевірки, обшуки, вилучення, допити) до безконтактних (аналіз даних) зменшиться в десятки разів, зберігаючи результативність;

6) сформовані на підставі аналізу висновки мають ґрунтуватися не на практичному досвіді, а на системі розрахунків ризиків і загроз;

7) аналітична діяльність стане своєрідним фільтром, оскільки аналітик зосереджуватиметься лише на ризикових об'єктах і кримінальній інфраструктурі;

8) аналітичні висновки формуватимуться тільки на підставі фактів;

9) рекомендації, сформульовані аналітиком, сприятимуть обґрунтованості та підвищать ефективність прийняття управлінських рішень;

10) скоротиться час, фінансові затрати, зменшиться кількість людського ресурсу, задіяного у виявленні та розслідуванні злочинів;

11) аналітик розвантажить детектива, надавши конкретні рекомендації щодо розслідування кримінального провадження.